

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «**Митне право**» обов'язкових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність (Правоохоронна діяльність)

за темою № 11 – «Провадження у справах про порушення митних правил».

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол
від 30 серпня 2023 року № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол
від 25 серпня 2023 року № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол
від 29 серпня 2023 року № 7

Розглянуто на засіданні кафедри
правоохоронної діяльності та
поліціїстиги факультету № 6
Протокол
від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстиги, кандидат юридичних наук, доцент Панов Ігор Олексійович.

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділення поліції №3 Харківського районного управління поліції №1 ГУНП в Харківській області, доктор, снс Прокопенко О.Ю.
2. доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 1 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

План лекції

1. Поняття та порядок розгляду справ про порушення митних правил.
2. Процесуальні дії осіб митних органів у справах про порушення митних правил.
3. Оскарження та виконання постанов у справах про порушення митних правил.

Основна:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 38-39. - ст.288.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 52. – Ст. 1122.
4. Про стандартизацію: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 31. - ст.145.
5. Про єдиний митний тариф: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №19. - Ст.259.
6. Про податок на добавлену вартість: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 21. – Ст. 156.
7. Про систему оподаткування: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 16. – Ст.119.
8. Про боротьбу з корупцією: Закон України від 5 жовтня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 34. – Ст. 266.
9. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50.
10. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
11. Положення про Державну митну службу України: Затверджено Указом Президента України від 24 серпня 2000 р.
12. Постанова Кабінету Міністрів України “Про перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає квотуванню та ліцензуванню в 1998 році” від 5 січня .
13. Правила в’їзду іноземців в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію: Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 р. // ЗПУ України. – 1996. – № 4. – Ст. 148.
14. Про митну справу в Україні: Закон України від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 44. – Ст. 575.
15. Про правовий статус іноземців: Закон України від 4 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 162.

16. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 19. - ст. 80.

17. Про операції з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 32. - Ст. 255.

18. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23 вересня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 40. - ст.364.

19. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.

20. Про стандартизацію і сертифікацію в Україні: Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 г. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 27. - ст.289.

21. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. // Урядовий кур'єр. – 1998. – 25 липня.

22. Наказ Державного митного комітету України «Про затвердження порядку ведення обліку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в митних органах» від 31 травня 1996 р. №237, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 червня 1996 р. за № 292/1317.

23. Постанова Кабінету Міністрів України “Про здійснення екологічного контролю у зоні діяльності митниць призначення та відправлення” від 26 жовтня 2001 р. № 1429.

24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон» від 20 березня 1995р. № 198.

25. Про створення митних постів Державної митної служби України: Наказ Державної митної служби України від 29 січня 1997 р. № 37.

26. Про створення регіональних митниць та митниць Державної митної служби України: Наказ Державної митної служби України від 20 грудня 1996 р. № 564.

27. Типове положення про митницю Державної митної служби України: Затверджено наказом Державної митної служби України від 26 березня 1998 р. № 169.

28. Типове положення про регіональну митницю Державної митної служби України: Затверджено наказом Державної митної служби України від 28 січня 1997 року № 27.

29. Про Порядок взяття проб і зразків товарів та інших предметів для проведення досліджень, необхідних для їх митного оформлення: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1998 р. № 1665 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 42. – Ст. 1557.

30. Порядок здійснення митного контролю й митного оформлення товарів і транспортних засобів із застосуванням вантажної митної декларації: Затверджено наказом Державної митної служби України від 14 жовтня 2002 р.

№ 561.

31. Про Тимчасові правила митного контролю за переміщенням через митний кордон України предметів, валюти і цінностей громадян: Наказ Державного митного комітету України від 31 грудня 1991 р. № 9.

32. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку митного оформлення імпортованих товарів (продукції), що підлягають обов’язковій сертифікації в Україні” від 4 листопада 1997 р. №1211.

33. Постанова Кабінету Міністрів України “Про становлення мінімальної митної вартості окремих видів товарів” від 3 листопада 1997 р. №1215.

34. Про затвердження Порядку верифікації сертифікатів про походження товарів з України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2002 р. № 1861.

35. Про ставки акцизного збору на деякі транспортні засоби: Закон України від 24 травня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 32. - ст. 151.

36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про удосконалення порядку тимчасового ввозу транспортних засобів на митну територію України» від 20 липня 1996 р. №793.

37. Постанова Кабінету Міністрів України “Про впорядкування діяльності митних ліцензійних складів” від 2 грудня 1996 р. № 1446.

38. Порядок замовлення, видачі, зберігання, обліку та використання особистих митних забезпечень інспекторів: Затверджений наказом Державної митної служби України від 17 листопада 1998 р. № 723.

39. Про затвердження Положення про відкриття та експлуатацію митних ліцензійних складів: Наказ Державної Митної Служби України № 592 від 31.12.96, зареєстрований в МЮ України 20 січня 1997 р. за № 5/1809.

40. Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 1. - ст. 2.

41. Постанова Кабінету Міністрів України «Про обсяги товарів та інших предметів, що можуть вивозитися (пересилатися) громадянами за митний кордон України без сплати мита та митних зборів» від 29 листопада 1997 р. № 1331.

42. Постанова Кабінету Міністрів України «Про удосконалення порядку ввезення (пересилки) громадянами предметів (товарів) в Україну» від 27 серпня 1996р. № 1010.

43. Постанова Кабінету Міністрів України „Про обсяги та порядок ввезення громадянами на митну територію України продуктів харчування для власного споживання та перелік предметів, що не можуть бути віднесені до особистих речей громадян” від 13 грудня 2001 р. № 1652.

44. Положення про порядок здійснення особистого огляду громадян, які прямують через митний кордон України: Затверджено Державним митним

комітетом України 9 червня 1992 р.

45. Наказ Державної митної служби України “Про затвердження Правил митного оформлення транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів, що переміщуються через митний кордон України” № 393 від 25.06.99р., зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29 липня 1999 р. за № 516/3809

46. Положення про провадження в справах про порушення митних правил: Затверджено наказом Державного митного комітету України № 205 від 4 листопада 1992 р.

47. Про персональні звання державної митної служби України: Постанова Верховної Ради України від 5 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 19. – Ст. 261.

48. Положення про застосування спеціальних засобів і зброї службовими особами митних органів: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 1993 р. № 426 // ЗП України. – 1993. – № 11. – Ст. 232.

49. Положення про порядок застосування вогнепальної зброї: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. // Урядовий кур’єр. – 1992. – № 96-97.

50. Інструкція про атестацію посадових осіб митних органів України: Затверджена наказом Державної митної служби України від 5 березня 1997 р.

51. Положення про Управління власної безпеки і контролю: Затверджене наказом Державної митної служби України від 5 квітня 2000 р. № 192.

52. Дубиніна А. А., Сорокіна С. В. Зельніченко О.І. Митна справа: Підручник. — К.: «Центр учбової літератури», 2010. — 320 с.

53. Дьомін Ю. М., Дьоміна С. Ю., Железняк М. Н. та ін. Митне право України: Навчальний посібник /За заг. ред. Юлдашева О. Х. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 232 с.

54. Основи митної справи в Україні: підручник / За ред. П.В. Пашка. - К.: Знання, 2008. - 651 с.

55. Митне право України: навчальний посібник. За заг. ред. проф. В.В. Ченцова. – К.: – 2007. – 283 с.

56. Дубчак В.І., Мартинюк О.В. Митна справа: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 310с.

57. Ківалов С.В., Кормич Б.А. Митна політика України: Підручник. – Одеса, 2001. – 256 с.

58. Шишка Р.Б., Сергієнко В.В. Митне право України: Навч. посібник. – Харків: Еспада, 2002. – 296 с.

59. Ківалов С. В., Кормич Б. А. Митна політика України: Підруч. — Одеса: Юр. літ-ра, 2002. — 255 с.

60. Дубиніна А. А., Сорокіна С. В. Основи митної справи в Україні: Навчальний посібник. — К.: ВД «Професіонал», 2003. — 259с

61. Терещенко С., Науменко В. Основи митного законодавства в Україні: Теорія та практика, К.: АТ «Август», 1999. — 296 с.

62. Настюк В.Я. , Шульга М.Г. Митне право України: Навчальний посібник / –Харків: Нац. юрид. акад. України, 2001. – 114 с.
63. Адміністративна відповідальність в Україні: Навчальний посібник / За заг. ред. А.Т. Комзюка. 2-е вид., перероб. і доп. – Харків: Ун-т внутр. справ, 2000. – 112 с.
64. Шкарупа В.К., Щербина В.І. Правовий статус працівників митних органів України: Навчальний посібник. - Дніпропетровськ: АМСУ, 1999. – 72 с.
65. Основи митної справи: Навчальний посібник / За ред. П.В.Пашка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Т-во „Знання”, 2002. – 318 с.
66. Жорін Ф.Л. Правові основи митної справи в Україні (конспект курсу лекцій з програмних тем): Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 248 с.
67. Авер'янов В.Б., Крупчан О.Д. Виконавча влада: конституційні засади і шляхи реформування. – Харків: Право, 1998. – 37 с.
68. Комзюка А.Т., Погрібний О.О., Калюжний Р.А. та інш. Науково-практичний коментар Митного Кодексу України: Київ: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова Єдність», 2008. – 757 с. //
69. Деркач Л.В. Українська митниця: вчора, сьогодні, завтра. – К.: ІАМУ Держмитслужби України, 1998. – 572 с.
70. Бабенко І. Митники проти контрабанди // Уряд. кур'єр. – 1999. – 12 травня.
71. Бондаренко С. Митна політика та її зв'язок з економічним становищем в Україні // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 39-45.
72. Ванжа А. Проблеми правового забезпечення митної служби в Україні // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 13-14.
73. Государський А.В. Митна служба як головний фактор захисту економічної незалежності України // Митна справа. – 2002. – № 3. – С. 27-30.
74. Гребельник О. Митна політика в умовах трансформації економічної системи // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 4. – С. 73-77.
75. Заяць В. Митне регулювання як джерело поповнення державного бюджету // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 27-37.
76. Каленський М. Митниця має сприяти зовнішній торгівлі та бути прозорою і прогнозованою // Уряд. кур'єр. – 2003. – 4 лютого.
77. Ківалов С.В., Кормич Б.А Митне право: система та динаміка розвитку // Митна справа. – 2002. – № 1. – С. 7-15.
78. Коломоець Т.О. Штрафи як різновид санкцій майнового характеру у сфері митної справи // Митна справа. – 2002. – № 3. – С. 22-27.
79. Комзюк А.Т. Законодавство про адміністративні проступки: проблеми визначення сутності, завдань та системи // Вісник Національного університету внутрішніх справ. Вип.14. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2001. – С. 107-112.
80. Комзюк А.Т., Комзюк В.Т. Адміністративний примус як засіб

здійснення митної справи в Україні // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 4. – С. 34-37.

81. Комзюк В.Т. Деякі проблемні питання застосування конфіскації предметів порушень митних правил // Вісник Університету внутрішніх справ. Спецвипуск. – Х.: Ун-т внутр. справ, 2000. – С. 28-30.

82. Комзюк В.Т. Особливості адміністративної відповідальності у сфері здійснення митної справи // Вісник Національного університету внутрішніх справ. Вип. 21. Ч. II. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2003. – С. 72-76.

83. Корнева Т. Проблеми розвитку митного законодавства // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 10-13.

84. Коросташова І. Адміністративна відповідальність громадян за порушення митних правил під час переміщення транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 14-18.

85. Ніколаєва Л. Удосконалення митного регулювання як необхідна передумова для вступу України до світової організації торгівлі // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 4. – С. 77-80.

86. Павлов А.П. Митні органи в Україні у ХХ ст. (історико-юридичний аналіз) // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 4. – С. 50-62.

87. Павлов А.П. Кадрове забезпечення митних органів України: організаційно-правові аспекти: Дис. канд. юрид. наук. – К., 2001. – 206 с.

88. Павлов А.П. Правові та історичні передумови організації митної справи в Україні // Митна справа. – 2002. – № 5. – С. 3-16.

89. Пахомов С.І. Деякі проблемні питання застосування митного законодавства України // Митна справа. – 2002. – № 3. – С. 47-50.

90. Пашко П.В., Маляревська О. Практика та перспективи митно-тарифного регулювання // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 37-39.

91. Педешко А.І. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Харків, 2000. – 20 с.

92. Педешко А.І. Деякі особливості застосування стягнень за порушення митних правил // Вісник Університету внутрішніх справ. Вип. 9. – Харків, 1999. – С. 140-144.

93. Педешко А.І. Технологія оформлення зовнішньоекономічних вантажів у пунктах пропуску через Державний кордон України // Вісник Запорізького юридичного інституту. Вип. 4. – Запоріжжя, 1999. – 144-148.

94. Пилипенко А.А. Правовий захист працівників митних органів України // Митна справа. – 2002. – № 5. – С. 27-31.

95. Соловков Ю. П. Митниця на порозі століття // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 14.

96. Спрощення митного контролю не означає його послаблення // Уряд. кур'єр. – 2003. – 6 лютого.

97. Тодошак О.В. Служба в митних органах України (адміністративно-правовий і соціально-правовий аспекти): Автореф. дис.

канд. юрид наук. – Одеса, 2001. – 20 с.

98. Федотов О.П. Контроль за переміщенням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів // Митна справа. – 2002. – № 3. – С. 14-19.

99. Фисюк Г. Технологічна схема митного контролю ручного вантажу та багажу громадян, що перетинають кордон України пасажирськими потягами через залізничну станцію Вадул-Сірет // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 21-23.

100. Христенко С.Г. Особливості підбору кадрів для митних органів // Митна справа. – 2002. – № 3. – С. 20-21.

101. Шевченко В. Проведення у справах про порушення митних правил: проблеми та шляхи їх вирішення // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 4. – С. 81-84.

102. Щербина В. Питання правового статусу працівників митних органів України // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 6-10.

103. Юрса В.Р. Визначення митної вартості // Митна справа. – 2002. – № 5. – С. 53-57.

104. Як боротися проти порушень митних правил? Запитання-відповіді // Вісник Академії митної служби України. – 1999. – № 2. – С. 46-52.

105. Авер'янов В.Б. Органи виконавчої влади в Україні / НАН України: Ін-т держави і права ім. Корещького. – К.: Ін. Юре, 1997. – 48 с.

106. На варті митних рубежів. Митна справа на Слобожанщині: 1660-1670-1992-2000 // Ред. рада: П. В. Пашко, О. Г. Даниленко та ін. — Х.: Каравела, 2000. — 190с.

107. Основи митної справи: Навчальний посібник / За ред. В. П. Пашка, К.: Знання, 2002. — 319с.

108. Терещенко С. С. Основи митного законодавства України: Навчальний посібник. — К.: АТ «Август», 2001. — 422с.

109. Терещенко С. С., Науменко В. П. Основи митного законодавства в Україні: Теорія та практика: Навчальний посібник. — К.: АТ «Август», 1990. — 280с.

110. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 696 с.

Допоміжна:

1. Дубініна А.А., Сорокіна С.В. Основи митної справи в Україні: Навчальний посібник. - К.: Професіонал, 2004. - 360 с.

2. Єгоров О. Функціональна система митно-тарифного регулювання на етапі інтеграції України до СОТ // Вісник АМСУ. - 2004. - №1. - С.3-12.

3. Жорін Ф.Л. Правові основи митної справи в Україні: Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2001. - 241 с.

4. Мельник Т.М. Зовнішня торгівля України: стан та проблеми // Формування ринкових відносин в Україні. - 2004. - №2. - С. 20-24.

5. Митний кодекс України та нормативно-правові акти, що

регулюють його застосування Упоряд.: П.В. Пашко, В.П. Науменко. Зб. док. - К.: Знання, 2004. - 1173 с.

6. Митне регулювання / Голомовзий В.М., Панкова Л.А., Григор'єв О.Ю. та ін. - Львів: Львівська політехніка, 2004. - 240 с.

7. Науменко В.П., Пашко П.В., Руссков В.А. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2006. - 394 с.

8. Митне оформлення товарів та транспортних засобів. Шершун А. А. Навчальний посібник -К.: Кондор, 2007 - 330с.

9. Митне регулювання. Владимиров К.М. Бардачев В. Ю. Навчальний посібник -К.: Кондор, 2006 - 335с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>

2. Сайт «Научная сеть» - <http://www.nature.ru/>

3. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>

4. Сайт «Cyberleninka» - <https://cyberleninka.ru/>

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>

6. www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.

7. <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index> – сайт Верховної Ради України.

8. <http://www.president.gov.ua/> – сайт Президента України.

9. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.

10. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – сайт Кабінету Міністрів України.

11. <http://www.minjust.gov.ua> – Сайт Міністерства юстиції України.

12. <http://www.guds.gov.ua/control/uk/index> – сайт Національного агентства з питань державної служби України.

13. <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/> – сайт Державної митної служби України.

14. <http://www.pvu.gov.ua/control/uk/index/> – сайт Державної прикордонної служби України.

15. www.mvs.gov.ua – сайт Міністерства внутрішніх справ України.

16. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.

17. www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.

18. <http://zakon.nau.ua/> – сайт Професійної юридичної системи «ЗАКОН».

19. <http://www.s-quo.com/> – сайт Інформаційного юридичного порталу «Status-Quo».

«ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»

1. Завдання та зміст провадження у справі про порушення митних правил.
2. Протокол про порушення митних правил.
3. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил.
4. Завдання та зміст провадження у справі про порушення митних правил

Адміністративно-юрисдикційній діяльності митних органів притаманна певна процесуальна форма, зміст якої врегульований правовими нормами, що сконцентровані в Кодексі України про адміністративні правопорушення та Митному Кодексі.

Поряд з зазначеними основними законодавчими актами конкретні процедури здійснення цієї діяльності регламентуються також низкою законодавчих та підзаконних нормативних актів.

Характерною особливістю діяльності митних органів із застосування заходів адміністративного впливу щодо осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, є законодавча регламентація порядку здійснення конкретних процедур, з яких і складається ця діяльність.

Іншими словами, формою реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень митними органами є здійснюване ними провадження в справах про порушення митних правил.

Провадження в справах про порушення митних правил визначається як різновид провадження у справах про адміністративні правопорушення та складається з низки послідовних дій юрисдикційних органів, які згідно з нормами адміністративного та митного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності та на забезпечення виконання винесеної постанови.

Аналіз законодавства України дає змогу виділити два види провадження у справах про адміністративні правопорушення: звичайне та спрощене. Звичайне детально регламентовано чинним законодавством. Воно передбачає складання протоколу: визначає зміст, запобіжні заходи і порядок їх застосування; права і обов'язки учасників провадження; порядок розгляду справ; факти, обставини, що є доказами.

Спрощене провадження застосовується щодо невеликої кількості правопорушень, прямо передбачених ст. 258 КпАП. Таке провадження характеризується мінімумом 289 процесуальних дій та їх оперативністю. Протокол про правопорушення не складається, посадова особа, що виявила правопорушення, приймає і виконує рішення про накладення стягнення (штрафу або попередження) на місці вчинення правопорушення. Однак спрощена процедура притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил чинним законодавством не передбачена. Завданнями провадження згідно з ст. 245 КпАП є: своєчасне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній

відповідності з законодавством, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання у громадян повагу до законів, їх дотримання, зміцнення законності. Варто зауважити, що в чинному законодавстві такі стадії спеціально не виділяються. В юридичній літературі немає єдиної думки щодо їх кількості та назви. Як правило, у спеціальній літературі виділяється чотири стадії провадження:

- 1) порушення справи про порушення митних правил та митне розслідування;
- 2) розгляд справи по суті та винесення по ній постанови;
- 3) перегляд справи у зв'язку з оскарженням або опротестуванням постанови у справі;
- 4) виконання постанови у справі.

Порушення справи про порушення митних правил та митне розслідування – це початкова стадія адміністративного провадження, якою охоплюється комплекс першочергових процесуальних дій, що забезпечують згодом можливість всебічного, повного та об'єктивного розгляду справи по суті.

Фактом порушення адміністративного провадження по конкретній справі офіційно фіксується подія правопорушення та особа, яка його вчинила, з'ясовується суть порушення, робиться його попередня оцінка, збираються конкретні докази.

Приводами та підставами, відповідно до Митного Кодексу, для порушення провадження у справах про порушення митних правил є:

- 1) безпосереднє виявлення посадовими особами митного органу порушення митних правил;
- 2) повідомлення про вчинення порушення митних правил, одержані від інших органів (у тому числі митних);
- 3) повідомлення про вчинення порушення митних правил, одержані від митних і правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій.

Спеціальним процесуальним актом про порушення митних правил, подібно постанові про порушення кримінальної справи, є протокол про порушення митних правил.

Протокол є єдиною підставою для подальшого провадження у справі про порушення митних правил. Від того, наскільки грамотно він складений, залежить правильність розгляду справи по суті та обґрунтованість застосування стягнення. В ст. 247 КпАП наведено обставини, за яких адміністративна справа не порушується, а порушена справа підлягає закриттю:

- 1) відсутність події та складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;

5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;

6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;

7) закінчення на момент розгляду справи строків, передбачених ст. 38 КпАП;

8) наявність за тим самим фактом щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, іншого законного рішення;

9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Таким чином, порушення адміністративної справи, яка є початковою стадією провадження у справах про порушення митних правил, становить комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення самої події правопорушення, обставин проступку, їх фіксацію та кваліфікацію. Завданнями провадження у справах про порушення митних правил є своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її з 290 дотриманням вимог закону, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню порушень митних правил, та запобігання таким правопорушенням. Провадження у справі про порушення митних правил включає в себе: - виконання процесуальних дій, визначених митним законодавством; - розгляд справи; - винесення постанови та її перегляд у зв'язку з оскарженням. Провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до Митного Кодексу, а в частині, що не регулюється ним, - відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення. Провадження у справі про порушення митних правил вважається розпочатим з моменту складення протоколу про порушення митних правил. Посадова особа при розгляді справи про порушення митних правил зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують та/або обтяжують відповідальність, чи є підстави для звільнення особи, що вчинила правопорушення, від адміністративної відповідальності, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Протокол про порушення митних правил мають право складати: 1) посадові особи, які відповідно до посадових інструкцій уповноважені здійснювати митний контроль, митне оформлення і пропуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України і які безпосередньо виявили порушення митних правил; 2) посадові особи митних органів, які згідно з посадовими обов'язками мають таке право; 3) інші посадові особи, уповноважені керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або керівником митниці. Підставами для порушення справи про порушення митних правил є: 1) безпосереднє виявлення посадовими особами органу доходів і зборів порушення митних правил; 2) офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю,

визначені митним законодавством; 3) офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій. Проведення у справі про порушення митних правил здійснюється державною мовою. Особи, які беруть участь у проведенні у справі про порушення митних правил і не володіють або недостатньо володіють державною мовою, мають право робити заяви, давати пояснення, подавати клопотання рідною мовою, а також користуватися послугами перекладача. Проведення у справі про порушення митних правил здійснюють, як правило, посадові особи митниці, в зоні діяльності якої було вчинено або виявлено таке порушення. Окремі процесуальні дії у справі про порушення митних правил можуть вчинятися посадовими особами, уповноваженими складати протоколи про порушення митних правил відповідно до статті 490 МКУ, а у випадку, передбаченому статтею 518 МКУ, - також посадовими особами іншого митного органу. Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або особа, яка виконує його обов'язки, має право передавати справу про порушення митних правил для здійснення проведення з однієї митниці до іншої. 291 Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, можуть здійснювати проведення у будь-якій справі про порушення митних правил, порушеній будь-яким митним органом України. 7. Протокол про порушення митних правил Про кожний випадок виявлення порушення митних правил уповноважена посадова особа органу доходів і зборів, яка виявила таке порушення, невідкладно складає протокол за формою, установлену центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Протокол про порушення митних правил повинен містити такі дані: 1) дату і місце його складення; 2) посаду, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол; 3) необхідні для розгляду справи відомості про особу, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил, якщо її встановлено; 4) місце, час вчинення, вид та характер порушення митних правил; 5) посилання на статтю цього Кодексу, що передбачає адміністративну відповідальність за таке порушення; 6) прізвища та адреси свідків, якщо вони є; 7) інші необхідні для вирішення справи відомості. Протокол підписується посадовою особою, яка його склала. Якщо при складенні протоколу була присутня особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, протокол підписується і цією особою, а за наявності свідків - і свідками. Якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, відмовляється підписати протокол, до протоколу вноситься відповідний запис. Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, має право дати пояснення та висловити зауваження щодо змісту протоколу, а також письмово викласти мотиви своєї відмови від підписання протоколу. Власноручно викладені цією особою пояснення додаються до протоколу, про що до протоколу вноситься відповідний запис із

зазначенням кількості аркушів, на яких подано такі пояснення. У разі складення протоколу особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, роз'яснюються її права, передбачені статтею 498 МКУ, та повідомляється про можливість припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу, про що до протоколу вноситься відмітка, яка підписується цією особою. У разі потреби в протоколі зазначаються також місце, дата і час розгляду справи про порушення митних правил. Протокол складається у двох примірниках, один з яких вручається під розписку особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил. У разі відмови особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, одержати примірник протоколу до протоколу вноситься відповідний запис, який підписується посадовою особою органу доходів і зборів, яка склала протокол, та свідками, якщо вони є, після чого зазначений примірник протягом трьох робочих днів надсилається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, за повідомленою нею або наявною в митниці адресою (місце проживання або фактичного перебування). Протокол вважається врученим навіть у разі, якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, не перебувала за повідомленою нею адресою або місце проживання чи фактичного перебування, назване нею, є недостовірним. Протокол, а також вилучені товари, транспортні засоби комерційного призначення та документи, зазначені в протоколі, передаються до митниці, в зоні якої виявлено порушення митних правил. Доказами у справі про порушення митних правил є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку встановлюються наявність або відсутність порушення 292 митних правил, винність особи у його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Такі дані встановлюються: 1) протоколом про порушення митних правил, протоколами процесуальних дій, додатками до зазначених протоколів; 2) поясненнями свідків; 3) поясненнями особи, яка притягується до відповідальності; 4) висновком експерта; 5) іншими документами (належним чином завіреними їх копіями або витягами з них) та інформацією, у тому числі тими, що перебувають в електронному вигляді, а також товарами - безпосередніми предметами порушення митних правил, товарами із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортними засобами, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України. Посадова особа органу доходів і зборів, яка здійснює провадження у справі про порушення митних правил, оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом та правосвідомістю. У разі закриття кримінального провадження про контрабанду за наявності в діях особи ознак порушення митних правил

матеріали про таке порушення передаються до митного органу або до суду для притягнення зазначеної особи до адміністративної відповідальності. 3. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил У провадженні у справах про порушення митних правил беруть участь: 1) особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил; 2) власники товарів, транспортних засобів (заінтересовані особи); 3) представники осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб (законні представники, представники, які діють на підставі довіреності, доручення); 4) захисники; 5) представники органів доходів і зборів; 6) свідки; 7) експерти; 8) перекладачі; 9) поняті. Особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та власники товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 МКУ (заінтересовані особи), під час розгляду справи про порушення митних правил у органі доходів і зборів або суді мають право знайомитися з матеріалами справи, робити з них витяги, одержувати копії рішень, постанов та інших документів, що є у справі, бути присутніми під час розгляду справи у митному органі та брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у їх дослідженні, заявляти клопотання та відводи, під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою захисника, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, давати усні і письмові пояснення, подавати свої доводи, міркування та заперечення, оскаржувати постанови органу доходів і зборів, суду (судді), а також користуватися іншими правами, наданими їм законом. Зазначені особи зобов'язані добросовісно користуватися належними їм процесуальними правами. Представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, а також власників товарів, транспортних засобів (заінтересованих осіб), можуть бути: 1) законні представники: батьки, усиновителі, опікуни або піклувальники на підставі документів, що посвідчують їх повноваження, - у справах осіб, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у 293 справах про порушення митних правил. Законні представники можуть доручити участь у справі іншій особі, обраній ними як представник; 2) інші особи - на підставі нотаріально посвідченої довіреності. Довіреність громадянина на участь у справі може бути посвідчена посадовою особою організації, в якій довіритель працює, перебуває на стаціонарному лікуванні, або за місцем його проживання; військовослужбовця – командиром військової частини; особи, яка проживає в населеному пункті, де немає нотаріусів, – уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування. Не можуть бути представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб: 1) особи, які не досягли 18-річного віку; 2) особи, над якими встановлено опіку, піклування; 3) адвокати, які прийняли доручення про надання юридичної допомоги з порушенням правил, встановлених законодавством України про адвокатуру. Посадові особи органів доходів і зборів, а також судді, прокурори, слідчі та працівники

підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, не можуть бути представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб, крім випадків, коли вони діють як батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники цих осіб. Захисником є особа, яка в порядку, встановленому законом, уповноважена здійснювати захист прав і законних інтересів особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, а у разі необхідності - свідка та надавати їм необхідну юридичну допомогу. Як захисники допускаються адвокати та інші фахівці у галузі права, які згідно із законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Захисниками можуть бути також близькі родичі особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідка, їх опікуни або піклувальники. Повноваження захисника на участь у справі підтверджується: 1) адвоката - довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, або ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордера обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника. Витяг засвідчується підписом сторін договору; 3) інших фахівців у галузі права, які згідно із законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, - угодою або дорученням юридичної особи; 4) близьких родичів, опікунів або піклувальників - заявою особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідка про їх допуск до участі у справі як захисників. Захисник допускається до участі у справі на будь-якій стадії провадження. Як захисники свідка, запрошені ним для надання правової допомоги під час опитування чи проведення інших процесуальних дій за участю свідка, допускаються особи, які відповідають вимогам частин другої і третьої цієї статті. Представник митного органу, посадові особи якого здійснювали провадження у справі про порушення митних правил, підтримує позицію цього органу щодо притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка вчинила правопорушення, під час розгляду зазначеної справи судом. Представник митного органу здійснює свої повноваження в суді на підставі належно оформленої довіреності, виданої органом доходів і зборів. Представник митного органу має право ознайомлюватися з документами, долученими до справи, робити з них витяги або знімати копії, одержувати копії рішень, постанов, ухвал суду, брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у дослідженні доказів, ставити запитання іншим особам, які беруть участь у справі, заявляти клопотання та 294 відводи, давати усні та письмові пояснення суду, подавати свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб, які беруть участь у справі, ознайомлюватися з журналом судового засідання, знімати з нього копії та

подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, прослуховувати запис фіксування судового засідання технічними засобами, робити з нього копії, подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, оскаржувати рішення, постанови і ухвали суду, користуватися іншими процесуальними правами, встановленими законом. Експертом може бути особа, яка має необхідні знання для надання відповідного висновку. Експерт призначається посадовою особою органу доходів і зборів, в провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, у разі потреби в спеціальних знаннях. Експерт зобов'язаний надати об'єктивні висновки з поставлених перед ним питань. Експерт має право: 1) ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються предмета експертизи; 2) заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для надання висновків. Перекладачем може бути особа, яка володіє мовою, знання якої необхідне для здійснення перекладу під час провадження у справі про порушення митних правил. Перекладач зобов'язаний точно і в повному обсязі здійснювати доручений йому переклад, у разі необхідності брати участь у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил. Як перекладач може виступати посадова особа митного органу. Свідком може бути будь-яка особа, якщо є підстави вважати, що їй відомі обставини, що підлягають встановленню у справі про порушення митних правил. За викликом органу, посадова особа якого здійснює провадження у справі про порушення митних правил, свідок зобов'язаний з'явитися у призначений час до цього органу і дати детальні та правдиві пояснення, повідомити все відоме йому у справі та відповісти на поставлені запитання. Свідок має право: 1) давати показання рідною мовою або іншою мовою, якою він вільно володіє, і користуватися допомогою перекладача; 2) заявляти відвід перекладачу; 3) знати, у зв'язку з чим і в якій справі він опитується; 4) власноручно викладати свої показання в протоколі опитування; 5) обирати за власним бажанням захисника під час опитування чи проведення інших процесуальних дій за своєю участю відповідно до цього Кодексу та на іншу правову допомогу в порядку, встановленому законом, а також відмовитися від запрошеного ним захисника. Захисник може запрошуватися свідком, його законним представником, а також іншими особами на його прохання чи за його згодою; 6) користуватися нотатками і документами при дачі пояснень у тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших даних, які йому важко тримати в пам'яті; 7) відмовитися давати пояснення щодо себе, членів сім'ї та близьких родичів, а також у разі, якщо у нього немає можливості вільно, без неправомірних обмежень, отримати правову допомогу в обсязі і формах, як він того потребує, в тому числі запросити захисника; 8) знайомитися з протоколом опитування і клопотати про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, власноручно робити такі доповнення і зауваження; 9) оскаржувати дії посадової особи органу доходів і зборів, яка проводила опитування, в порядку, встановленому цим Кодексом; 10) одержувати відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для дачі пояснень. У разі наявності відповідних підстав свідок має право на забезпечення безпеки

шляхом застосування заходів, передбачених законом. 295 Понятими є особи, які залучаються до участі у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у справі. Понятим не може бути родич особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, її представника, а також працівники органів доходів і зборів. Поняті, присутні при проведенні процесуальних дій, засвідчують своїми підписами відповідність записів у протоколі проведенням діям. Посадова особа митного органу не може здійснювати провадження у справі про порушення митних правил, якщо вона є родичем особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, її представника, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі, а також коли існують інші обставини, які дають підстави вважати, що ця посадова особа може бути особисто заінтересована у вирішенні справи. Питання про передачу такої справи іншій посадовій особі митного органу вирішується керівником цього органу або його заступником. Якщо керівник митного органу, в якому здійснюється провадження у справі про порушення митних правил, є родичем особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, її представника, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі, а також якщо існують інші обставини, які дають підстави вважати, що керівник зазначеного органу може бути особисто заінтересованим у розгляді справи, справа підлягає передачі іншому митному органу.

У справі про порушення митних правил процесуальні дії проводяться з метою отримання доказів, необхідних для правильного вирішення цієї справи. 2. До процесуальних дій належать: 1) складення протоколу про порушення митних правил; 2) опитування осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідків, інших осіб; 3) витребування документів, необхідних для провадження у справі про порушення митних правил, або належним чином завірених їх копій чи витягів з них; 4) тимчасове вилучення товарів, транспортних засобів та документів на них; 5) митне обстеження; 6) пред'явлення товарів, транспортних засобів і документів для впізнання; 7) експертиза; 8) взяття проб та зразків для проведення дослідження (аналізу, експертизи). Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, може опитувати особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, а також свідків, інших осіб. Особи, які викликаються для опитування, повинні з'явитися на виклик органу доходів і зборів і правдиво повідомити все, що їм відомо про обставини, які стосуються справи про порушення митних правил. 296 Особи, які підлягають опитуванню у справі, викликаються повісткою, яка вручається їм під розписку, або телефонограмою, телеграмою чи за допомогою інших засобів зв'язку. У повістці зазначаються прізвище, ім'я, по батькові особи, яка викликається для опитування, посада, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи органу доходів і зборів, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, місце та час явки. Про проведення опитування складається

протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, може витребувати документи, необхідні для розгляду справи, у тому числі матеріали фото- і кінозйомки, звуко- і відеозапису, інформаційних баз та банків даних, а також інші носії інформації. Особа, якій адресовано вимогу про подання документів, зобов'язана не пізніше як у п'ятиденний строк надіслати їх посадовій особі органу доходів і зборів, яка вимагає подати документи. У разі якщо відсутність документів може призвести до порушення господарської діяльності підприємства або неможливості підготовки та подання установленої законодавством звітності, особа, якій адресовано вимогу про подання документів, надає належним чином завірені копії таких документів або витяги з них з письмовим обґрунтуванням неможливості надання оригіналів документів. Товари - безпосередні предмети порушення митних правил та відповідні документи, необхідні як докази у справі про порушення митних правил, можуть тимчасово вилучатися. Документи, які перебувають в електронному вигляді, вилучаються разом з відповідними носіями. Вилучені товари, транспортні засоби та документи повинні бути перелічені у протоколі, що складається в передбачених Митним Кодексом випадках, або в доданому до нього описі з точним зазначенням кількості, міри, ваги та особливих ознак цих товарів, транспортних засобів та документів, а також вартості товарів, транспортних засобів. Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил і яка має достатні підстави вважати, що на території або в приміщеннях підприємств, або в транспортних засобах, що їм належать, знаходяться товари, що є безпосередніми предметами порушення митних правил, або товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України, а також документи та інформація, у тому числі ті, що перебувають в електронному вигляді, необхідні для розгляду справи про порушення митних правил, може проводити митне обстеження таких територій, приміщень або транспортних засобів. Про проведення митного обстеження складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. За рішенням посадової особи митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, особі, яка вчинила це порушення, а також свідку можуть бути пред'явлені товари, транспортні засоби, документи для впізнання. Пред'явлення для впізнання проводиться в присутності понятих. Про пред'явлення товарів, транспортних засобів, документів для впізнання складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Експертиза призначається, якщо для з'ясування

питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою. Експертиза проводиться експертами спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, його відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. Особа, щодо якої порушено зазначену справу, має право на проведення за її рахунок незалежної експертизи. Поставлені перед експертом питання та його висновок не повинні виходити за межі спеціальних знань експерта. Експерт надає висновок у письмовій формі від свого імені. У висновку викладаються суть проведеної ним експертизи та обґрунтування відповіді на поставлені запитання. Якщо експерт під час проведення експертизи встановить обставини, що мають значення для справи, з приводу яких йому не було поставлено запитань, він має право викласти ці обставини у своєму висновку. Висновок експерта не є обов'язковим для посадової особи митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. У разі незгоди цієї особи з висновком експерта у постанові, яка вноситься у справі, повинно міститися обґрунтування такої незгоди. Визнавши за необхідне проведення експертизи, посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, вносить постанову, у якій визначаються підстави для призначення експертизи, прізвище експерта або найменування спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, його відокремленого підрозділу чи іншої відповідної установи, в якій має проводитися експертиза. У цій же постанові ставляться конкретні питання, які мають бути вирішені під час проведення експертизи, а також визначаються матеріали, що передаються у розпорядження експерта. До призначення експерта з'ясовуються необхідні відомості про його професіоналізм та компетентність. Рішення про призначення експертизи є обов'язковим для експерта, а також для посадових осіб підприємства, де працює експерт. Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, має право відбирати в осіб, які притягуються до відповідальності за порушення митних правил, зразки підпису, почерку, а також брати проби та зразки товарів, необхідні для проведення експертизи. Особа, щодо якої порушено справу про порушення митних правил, її представники, захисник, мають право клопотатися перед митним органом, посадова особа якого здійснює провадження у зазначеній справі, про взяття проб та зразків для проведення експертизи. У разі відмови у задоволенні такого клопотання митний орган повинен письмово повідомити про це особу, яка подала клопотання, з вмотивованим обґрунтуванням причин відмови. До взяття проб та зразків у разі потреби може залучатися експерт. Про взяття проб та зразків складається

протокол. Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, має право доручити проведення конкретних процесуальних дій посадовій особі іншого митного органу. Доручення повинно бути виконано не більш як у п'ятиденний строк з дня його одержання. Витрати у справі про порушення митних правил складаються з видатків на інвентаризацію, зберігання, перевезення (пересилання) товарів, транспортних засобів, а також з інших понесених митними органами витрат на провадження або розгляд справи. До витрат у справі про порушення митних правил належать також кошти, що виплачуються експерту за виконання його обов'язків та за роботу, виконану за дорученням органу доходів і зборів, виплати добових, компенсації на проїзд до органу доходів і зборів і назад та наймання приміщення, а також кошти, одержані свідком на відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для дачі пояснень. За робітниками та службовцями, які викликаються до митного органу як свідки, експерти, перекладачі, зберігається середній місячний заробіток за місцем основної роботи. 298 Особи, які не є робітниками та службовцями, отримують у зв'язку з таким викликом грошову компенсацію, яку виплачує орган доходів і зборів. Витрати у справі про порушення митних правил відшкодовуються особою, щодо якої винесено постанову про накладення адміністративного стягнення. Витрати на оплату послуг перекладача відшкодовуються з державного бюджету. Посадова особа митного органу, в провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, а також посадова особа, яка здійснює розгляд цієї справи, зобов'язані зібрати та додати до справи документи про понесені у справі витрати.

2. Адміністративне затримання 3 метою припинення порушення митних правил, встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил, а також для складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, допускається адміністративне затримання особи, яка вчинила таке порушення, на строк до трьох годин. Адміністративне затримання здійснюється посадовою особою митного органу за вмотивованим письмовим рішенням керівника цього органу або його заступника, а в разі їх відсутності (в нічний час, у вихідні та святкові дні тощо) - старшого чергової зміни. Працівники правоохоронних органів та військовослужбовці повинні надавати допомогу посадовим особам органу доходів і зборів, які здійснюють адміністративне затримання, в разі вчинення опору або спроби втечі особи, яка підлягає затриманню, з місця події. Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставлення особи до службового приміщення органу доходів і зборів або до іншого приміщення, де проведення необхідних дій з метою, визначеною в частині першій цієї статті, є можливим. У разі виявлення порушення митних правил, за яке Митним Кодексом передбачено застосування адміністративного стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, строк адміністративного затримання особи, яка знаходиться у службовому приміщенні органу доходів і зборів або в іншому приміщенні у зв'язку з проведенням митного контролю або митного оформлення таких товарів, транспортних засобів, обчислюється з моменту

винесення вмотивованого письмового рішення про її адміністративне затримання. Митний контроль та митне оформлення товарів, транспортних засобів при цьому зупиняються. У разі виявлення інших порушень митних правил строк адміністративного затримання обчислюється з моменту завершення митного контролю та митного оформлення. Про адміністративне затримання складається протокол, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. У протоколі обов'язково зазначаються: дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого, час і підстави затримання, робиться відмітка про застосування фізичної сили або спеціальних засобів, якщо таке мало місце. Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманою особою. У разі відмови затриманої особи від підписання протоколу в протоколі робиться запис про це. Копія протоколу вручається затриманій особі. Митний орган, який здійснив тимчасове затримання особи, невідкладно повідомляє про це її родичів, а якщо затриманий громадянин-нерезидент не має родичів на території України - дипломатичне представництво або консульську установу відповідної іноземної держави.

8. Компроміс у справі про порушення митних правил. За відсутності в діях особи, яка вчинила порушення митних правил, ознак кримінального правопорушення провадження у справі про це правопорушення може бути припинено шляхом компромісу. Компроміс полягає в укладенні мирової угоди між зазначеною особою та митним органом, посадова особа якого здійснює провадження у справі. За умовами мирової угоди сторони зобов'язуються: 1) особа, яка вчинила порушення митних правил, - у визначений строк, який не може перевищувати 30 днів, внести до державного бюджету кошти в сумі, що дорівнює сумі 299 штрафів, передбаченого санкцією відповідної статті Митного Кодексу, та/або задекларувати в митний режим відмови на користь держави товари - безпосередні предмети порушення митних правил, а у відповідних випадках - також товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України. Якщо за висновком митного органу реалізація зазначених товарів, транспортних засобів є неможливою, а також якщо ці товари, транспортні засоби не можуть бути випущені у вільний обіг, вони підлягають декларуванню в митний режим знищення або руйнування; 2) митний орган - припинити провадження у справі про порушення митних правил щодо цієї особи та здійснити митне оформлення задекларованих нею товарів відповідно до заявленого митного режиму. Особа, яка вчинила порушення митних правил, звертається до керівника митного органу із заявою довільної форми з проханням про припинення справи про це порушення митних правил шляхом компромісу. У разі відсутності законних підстав для припинення справи про порушення митних правил шляхом компромісу митний орган протягом одного робочого

дня, наступного за днем подання заяви, надає заявнику вмотивовану відповідь про причини незастосування процедури компромісу. Мирова угода укладається у письмовій формі. Право її підписання від імені митниць надається керівникам цих митниць або їх заступникам, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовим особам, уповноваженим на це відповідно до посадових інструкцій. Типова мирова угода затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. У разі невиконання особою, яка вчинила порушення митних правил, у визначений мировою угодою строк, який не може перевищувати 30 днів, дій, зазначених у частині другій цієї статті, угода вважається недійсною і провадження у справі про порушення митних правил поновлюється. Мирова угода у справі про порушення митних правил оскарженню не підлягає. У разі припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу особа, яка вчинила це правопорушення, вважається такою, що не була притягнута за нього до адміністративної відповідальності.

9. Розгляд справ про порушення митних правил Справи про порушення митних правил, передбачені статтями 468-470, 474, 475, 477- 481,485 Митного Кодексу, розглядаються митними органами. Справи про порушення митних правил, передбачені статтями 471-473, 476, 482-484 Митного Кодексу, а також усі справи про порушення митних правил, вчинені особами, які не досягли 18-річного віку, розглядаються місцевими судами (суддями). Від імені митниць справи про порушення митних правил розглядаються керівниками цих митниць або їх заступниками, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовими особами, уповноваженими на це відповідно до посадових інструкцій, або іншими особами, уповноваженими на це керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Справа про порушення митних правил розглядається за місцезнаходженням митного органу, посадові особи якого здійснювали провадження у цій справі. Справа про порушення митних правил розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня отримання посадовою особою органу доходів і зборів або судом (суддею) матеріалів, необхідних для вирішення справи. Справа про порушення митних правил розглядається в присутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, та/або її представника.

300 Про час та місце розгляду справи про порушення митних правил митним органом цей орган інформує особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, поштовим відправленням з повідомленням про вручення, якщо це не було зроблено під час вручення зазначеній особі копії протоколу про порушення митних правил. У разі розгляду справи про порушення митних правил у суді про час та місце розгляду справи суд (суддя) повідомляє особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, а також відповідний митний орган. Справа про порушення митних правил

може бути розглянута за відсутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, лише у випадках, якщо є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про перенесення розгляду справи. Справа про порушення митних правил розглядається суддею одноособово. У справі про порушення митних правил митний орган або суд (суддя), що розглядає справу, виносить одну з таких постанов: 1) про проведення додаткової перевірки; 2) про накладення адміністративного стягнення; 3) про закриття провадження у справі. У постанові про проведення додаткової перевірки зазначаються конкретні суб'єкти, завдання та строки перевірки. Ці дії не повинні порушувати права громадянина, шкодити господарській діяльності юридичної особи. У разі якщо за результатами перевірки законності та обґрунтованості постанови суду у справі про порушення митних правил ця постанова буде скасована, а справа закрита, або адміністративне стягнення за порушення митних правил буде змінено, конфісковані товари, транспортні засоби, сума штрафу або її відповідна частина повертаються особі, яка притягалася до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, або її представникові. Якщо конфісковані товари, транспортні засоби неможливо повернути в натурі, повертається їхня вартість за вирахуванням сум належних митних платежів за ставками, що діяли на день конфіскації. Повернення грошових коштів, зазначених у цій частині, здійснюється органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, з державного бюджету.

10. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил

Постанова митниці у справі про порушення митних правил може бути оскаржена до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або до місцевого загального суду як адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України. Якщо постанова митниці одночасно оскаржується до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та до суду, і суд приймає адміністративний позов до розгляду, розгляд скарги центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, припиняється. Постанова центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, у справі про порушення митних правил, а також його постанова по скаргі на постанову митниці у такій справі можуть бути оскаржені до місцевого загального суду як адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України. Скарга (адміністративний позов) на постанову митного органу у справі про порушення митних правил подається у строк, встановлений Кодексом України про адміністративні правопорушення. У разі пропуску цього строку з поважних причин він за заявою особи, яка подає скаргу (адміністративний позов), може бути поновлений відповідно митницею, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику,

або судом. 301 Постанова суду (судді) у справі про порушення митних правил може бути оскаржена особою, стосовно якої вона винесена, представником такої особи або органом доходів і зборів, який здійснював провадження у цій справі. Порядок оскарження постанови суду (судді) у справі про порушення митних правил визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України. Законність та обґрунтованість постанови митниці у справі про порушення митних правил можуть бути перевірені судом або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, а постанови центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - судом у зв'язку з поданням адміністративного позову або в порядку контролю. За результатами перевірки центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, що проводив перевірку, приймає одне з таких рішень: 1) про залишення постанови без змін, а скарги - без задоволення; 2) про скасування постанови і надіслання справи на новий розгляд; 3) про скасування постанови та закриття справи; 4) про зміну виду адміністративного стягнення в межах відповідальності, передбаченої за відповідне порушення митних правил, з тим, однак, щоб це стягнення не було посилено. Підставами для скасування постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил або про припинення провадження у справі про порушення митних правил є:

- 1) відсутність у діях особи, яка притягується до відповідальності, ознак порушення митних правил;
- 2) необ'єктивність або неповнота провадження у справі або необ'єктивність її розгляду;
- 3) невідповідність викладених у постанові висновків фактичним обставинам справи;
- 4) винесення постанови неправомочною особою, безпідставне недопущення до участі в розгляді справи особи, притягнутої до відповідальності, або її представника, а також інше обмеження прав учасників провадження у справі про порушення митних правил та її розгляду;
- 5) неправильна або неповна кваліфікація вчиненого правопорушення; 6) накладення стягнення, не передбаченого цим Кодексом.

Підставами для скасування чи зміни постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил або про припинення провадження у справі про порушення митних правил можуть бути визнані й інші визначені законами обставини.

Виконання постанов митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил Постанови митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил є обов'язковими для виконання. Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил підлягає виконанню після закінчення строку оскарження. Митний орган, який виніс

постанову про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, виконує її самостійно або через державного виконавця. Не підлягає виконанню постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у вигляді попередження виконується митним органом, який виніс постанову, шляхом оголошення постанови особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, з врученням їй копії такої постанови. Якщо постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження вноситься за відсутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, копія постанови протягом трьох днів з 302 дня її винесення висилається зазначеній особі поштовим відправленням з повідомленням про вручення. Штраф повинен бути сплачений особою, яка вчинила порушення митних правил, не пізніше 15 днів з дня вручення або надіслання їй копії постанови органу доходів і зборів про накладення штрафу, а в разі оскарження постанови - не пізніше 15 днів з дня залишення скарги (адміністративного позову) без задоволення. Сума штрафу вноситься особою, яка вчинила порушення митних правил, до державного бюджету у порядку, встановленому законодавством України. У разі якщо штраф не буде сплачено у строки, встановлені статтею 539 Митного Кодексу, постанова митного органу або суду (судді) надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання або роботи порушника або за місцезнаходженням його майна. Штраф вноситься до державного бюджету. Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у частині конфіскації виконується державним виконавцем в установленому законом порядку. У разі неможливості конфіскації товарів, транспортних засобів з осіб, які вчинили порушення митних правил, державним виконавцем за рішенням суду в установленому законом порядку може стягуватися вартість цих товарів, транспортних засобів. Витрати митного органу, пов'язані із зберіганням товарів, транспортних засобів, щодо яких прийнято постанову про конфіскацію, до моменту винесення такої постанови повинні бути відшкодовані особою, яка вчинила порушення митних правил. Порядок відшкодування зазначених витрат встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Розмір суми, що підлягає відшкодуванню, розраховується в порядку, передбаченому законодавством України для визначення собівартості платних послуг. Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил на осіб, які проживають або перебувають за межами України, виконується за рахунок майна цих осіб, що знаходиться на території України. У разі відсутності в Україні майна, що належить зазначеним особам, порядок виконання постанови митного органу про накладення на них адміністративних стягнень за порушення митних правил визначається законодавством України та укладеними відповідно до закону міжнародними

договорами України з державами, на території яких проживають або перебувають ці особи.

За порушення митних правил МК України встановлено наступні види стягнень, які накладаються на винних у скоєнні порушень митних правил:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) відкликання ліцензії або кваліфікаційного атестата, виданих митним органом України на здійснення визначених видів діяльності;
- 4) конфіскація товарів і транспортних засобів (які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил або мають спеціально виготовлені схованки, використані для переміщення через митний кордон України з прихованням предметів, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил);
- 5) стягнення вартості товарів і транспортних засобів,
- 6) конфіскація транспортних засобів, на яких перевозилися товари, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил.

Передбачені в МК України й Кодексі про адміністративні правопорушення України за порушення митних правил стягнення можуть бути розділені на три групи:

- а) основні стягнення (попередження й штраф);
- б) додаткові покарання (відкликання ліцензії або кваліфікаційного атестата; конфіскація транспортних засобів, на яких перевозилися товари і транспортних засобів, які є безпосередніми об'єктами правопорушення;
- в) стягнення, що можуть застосовуватися як в якості основного, так і в якості додаткового. До цієї групи відноситься конфіскація товарів і транспортних засобів, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил. Особливо це стосується транспортних засобів зі спеціально виготовленими схованками, що використовуються для незаконного переміщення через митний кордон України товарів, валюти й предметів, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил. Застосовується також і стягнення вартості товарів і транспортних засобів, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, товарів і транспортних засобів зі спеціально виготовленими схованками, використаними для переміщення через митний кордон України з прихованням предметів, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил.

1. Одним із найбільш м'яких видів адміністративного стягнення, застосовуваного за порушення митних правил, є попередження. Воно безпосередньо спрямоване на особистість правопорушника, його застосування має в основному моральний характер і не пов'язане з обмеженням яких-небудь прав винної особи. На практиці попередження застосовується у випадку здійснення незначних митних порушень і відносно осіб, які їх здійснили вперше або за необережністю. Як міра відповідальності за порушення митних правил попередження виноситься в письмовій формі у постанові по справі. Відповідно воно фіксується митними органами й має преюдиціальне значення.

2. Але найбільш поширеним засобом покарання порушників у митному праві є штраф. Більшість санкції статей, які установлюють відповідальність за порушення митних правил, передбачають штрафи. Нагадаємо, що відповідно до ст. 27 Кодексу про адміністративну відповідальність штраф є грошовим стягненням, яке накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, установлених чинними законами України. Штраф виражається в одержанні з порушника в дохід держави визначеної суми грошей.

При встановленні видів штрафу і його розмірів митне законодавство враховує специфіку окремих видів порушення митних правил, особливості цих діянь з погляду всіх елементів складу правопорушень, особливості осіб, які заподіюють збиток економічним інтересам держави. У МК України застосовуються кілька видів штрафу:

- обчислювальні відповідно до розміру мінімальної місячної оплати праці, під якою розуміється встановлена законом мінімальна місячна оплата праці на день здійснення правопорушення. Якщо такий день неможливо встановити - на день виявлення правопорушення;
- обчислювальні виходячи з вартості товарів і транспортних засобів у виді їх вільної (ринкової) ціни на день виявлення правопорушення.

Очевидно, що за порушення термінів подайши митному органу України митної декларації, документів і додаткових відомостей суб'єктом відповідальності, як правило, може бути саме юридична особа. Обчислення штрафу стосовно розміру мінімальної місячної оплати праці застосовується лише у зв'язку з тим, що в подібних випадках безпосереднім об'єктом порушення є не товари й транспортні засоби, а специфічні й правомірні вимоги митних органів.

Штраф у всіх випадках може бути накладений тільки як основне покарання. Посадовим особам митних органів надано право визначати розмір штрафу з урахуванням конкретних обставин і матеріалів справи, виходячи із санкцій відповідних статей МК України.

3. Відкликання ліцензії чи кваліфікаційного атестата. Даний вид стягнення може розглядатися як різновид позбавлення спеціального права. Він має специфічних суб'єктів і може застосовуватися до:

- власників митних складів, магазинів безмитної торгівлі, вільних складів, складів тимчасового зберігання (на здійснення діяльності яких митними органами видаються ліцензії);
- митних брокерів, митних перевізників (на здійснення діяльності яких митними органами видаються ліцензії);
- фахівців з митного оформлення (яким на право здійснювати митне оформлення митними органами видаються кваліфікаційні атестати).

Відкликання ліцензії або кваліфікаційного атестата застосовується тільки як додаткове стягнення до вказаних вище осіб і лише у випадку здійснення ними порушення митних правил у зв'язку зі здійсненням ними діяльності, передбаченої ліцензією чи кваліфікаційним атестатом діяльності.

4. Конфіскація товарів і транспортних засобів, які є безпосередніми

знаряддями порушення митних правил. Така конфіскація стосується товарів і транспортних засобів зі спеціально виготовленими схованками, що використовуються для переміщення через митний кордон України й слугують для приховання предметів чи товарів. Відповідно до ст. 29 Кодексу про адміністративні правопорушення конфіскація полягає в примусовій безоплатній передачі зазначених товарів і транспортних засобів у державну власність. Конфіскації підлягає лише предмет, який є в особистій власності порушника, якщо інше не передбачене чинним законодавством України. Але МК України встановлює можливість конфіскації товарів і предметів незалежно від того, кому вони належать. Важливий лише сам факт скоєння правопорушення.

Конфіскація провадиться незалежно від того, чи є вони власністю особи, що скоїла порушення митних правил, а також незалежно від того, встановлено цю особу чи ні. Наприклад, при контрабанді транспортом загального користування (залізницею) часом неможливо встановити особу, що поклала контрабанду в тайник. Така контрабанда підлягає вилученню й конфіскації. Тобто, конфіскувати можна тільки ті предмети, що ховалися від митного контролю, а не всі предмети, у тому числі й заявлені в поданих на вивіз документах.

Конфіскація може застосовуватися як в якості основного, так і в якості додаткового покарання.

5. Стягнення вартості товарів і транспортних засобів. У діяльності митних органів нерідко застосовується стягнення вартості товарів і транспортних засобів, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, товарів і транспортних засобів зі спеціально виготовленими схованками, використаними для переміщення через митний кордон України з прихованням предметів, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил. Цей вид стягнення є специфічним і характерним лише для митного законодавства. Він виражається в примусовому вилученні в дохід держави грошової суми, що складає вільну (ринкову) ціну товарів і транспортних засобів, які відповідають зазначеним вище вимогам на день виявлення правопорушення.

Відповідно до чинного законодавства України при неможливості конфіскації товарів і транспортних засобів у зазначених випадках у процесі виконання постанови митного органа з осіб, які скоїли порушення митних правил, стягується вартість зазначених товарів і транспортних засобів. Однак у таких випадках мова йде не про заміну однієї міри стягнення іншою мірою, а про еквівалентну компенсацію реальної вартості конфіскації відповідних предметів і транспортних засобів. Стягнення вартості товарів і транспортних засобів може застосовуватися в якості як основного, так і додаткового адміністративного стягнення.

Конфіскація транспортних засобів, на яких перевозилися товари, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, також є стягненням. Вивчення практики притягнення до відповідальності за порушення митних правил громадян України й іноземних осіб показує, що митне законодавство

України сприяє забезпеченню виконання постанови митного органу України про накладення стягнення.

При проведенні заходів щодо забезпечення стягнень необхідно враховувати вимоги про те, що товари й транспортні засоби, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, чи документи або інші предмети підлягають вилученню, якщо в них є ознаки речових доказів. При здійсненні порушення митних правил особою, що не має в Україні постійного місця проживання, допускається вилучення речей, валюти й цінностей у розмірах, необхідних для забезпечення стягнення чи штрафу вартості предмету.

Адміністративні стягнення у виді попередження чи штрафу за порушення митних правил можуть бути накладені не пізніше двох місяців із дня порушення митних правил, а при триваючому порушенні митних правил - не пізніше двох місяців із дня його виявлення

При припиненні кримінальної справи по контрабанді й наявності в діях порушника ознак порушення митних правил може бути накладено стягнення не пізніше місяця з дня ухвалення рішення про її припинення. Конфіскація предметів, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, і предметів зі спеціально виготовленими схованками, що використані для переміщення через митний кордон України з прихованням таких предметів, провадиться незалежно від моменту здійснення чи виявлення порушення митних правил (ст. 139 МК України).

Як уже вказувалося, чинний МК України в ст. 100 передбачає кримінальну відповідальність за контрабанду. Ця стаття визначає лише поняття контрабанди - переміщення товарів, валюти, цінностей і інших предметів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах або групою осіб, які організувалися для заняття контрабандою, а так само таке ж незаконне переміщення історичних і культурних цінностей, наркотичних засобів, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних, вибухових речовин, зброї і набоїв (крім гладкоствольної мисливської зброї і набоїв до неї). Ст. 70 КК України за контрабанду передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до десяти років із конфіскацією майна.

Під великим розміром розуміється контрабанда, загальна вартість предметів якої становить двісті та більше встановлених мінімальних розмірів заробітної плати.

Цивільна відповідальність при порушенні митних правил має компенсаційний характер і полягає в обов'язку сторони, що своїми протиправними діями скоїла контрабанду, відшкодувати шкоду в повному розмірі.

3. Поняття та порядок провадження в справах про порушення митних правил.

Провадження в справах про порушення митних правил - це особливий різновид процедур, який здійснюється посадовими особами митних органів із метою виявлення, об'єктивної оцінки, припинення й боротьби з порушеннями митних правил.

Іншими словами, провадження у справах про митні порушення – це система процесуальних дій щодо фіксації, установлення, правильної оцінки скоєного порушення митних правил.

Цей порядок урегульовано нормами МК України та Кодексом про адміністративні правопорушення України.

Завданнями провадження в справах про порушення митних правил є:

- виявлення й припинення правопорушень;
- своєчасне, усебічне, повне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи;
- її вирішення відповідно до чинного законодавства;
- забезпечення виконання постанов у справах про порушення митних правил;
- виявлення причин і умов, які сприяли скоєнню митних правопорушень;
- уживання заходів щодо їх усунення;
- запобігання правопорушенням і зміцнення правопорядку та законності;
- попередження порушень митних правил.

Таким чином, провадження в справах про порушення митних правил представляє собою ряд послідовних, пов'язаних між собою процесуальних дій посадових осіб митних органів України, виконання яких базується на таких головних принципах:

По-перше, розгляд справи про митні правопорушення здійснюється на засадах рівності перед законом і митним органом (посадовою особою), який розглядає справи усіх громадян незалежно від походження, соціального й майнового стану, расової й національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять, місця проживання та інших обставин.

По-друге, справа про митне правопорушення розглядається відкрито. Це дає право піддавати розголосу хід і результати розгляду справи, зміст рішення, ухваленого щодо неї. Законодавство навіть дозволяє розглядати справи про митні правопорушення безпосередньо в трудових колективах, за місцем навчання або проживання порушника.

По-третє, здійснюється прокурорський нагляд за виконанням законів при провадженні в справах про митні правопорушення. Це є надійною гарантією законності, можливості контролювати дії службових осіб митних органів, а також запобігання незаконним діям з їх боку.

По-четверте, здійснюється збір та оцінка доказів щодо порушень митних правил.

Порядок провадження в справах про порушення митних правил визначається МК України, а також законодавством України про адміністративні правопорушення - у частині, не врегульованій МК України.

Підстави для порушення справ про митні правопорушення безпосередньо визначені Законом.

Це пояснюється тим, що провадження починається з моменту відкриття справи.

Підставами для порушення справи про митне порушення є:

- безпосереднє виявлення посадовими особами митного органу ознак порушення митних правил;
- повідомлення або заяви українських та іноземних громадян, а також повідомлення або інші публікації в особах масової інформації;
- матеріали, що надійшли з правоохоронних, контрольних та інших державних органів;
- інформація, що надійшла від митних та інших правоохоронних служб, а також компетентних органів зарубіжних країн та міжнародних організацій;
- матеріали інших митних органів України.

Підставами порушення справи є достатні дані, що вказують на наявність ознак порушення митних правил.

Така справа вважається заведеною з моменту:

- складення протоколу про порушення митних правил або про адміністративне затримання фізичної особи чи посадової особи, що притягується до відповідальності за порушення митних правил;
- фактичного отримання митним органом від органів попереднього слідства, органів дізнання, прокурора чи суду матеріалів, за якими відмовлено у порушенні кримінальної справи або винесено постанову про припинення кримінальної справи за фактом контрабанди, провадження дізнання у справах, які відносяться до компетенції митних органів;
- винесення начальником митного органу чи його заступником постанови про відміну акта про накладення стягнення й про відкриття справи про порушення митних правил.

Початковою стадією провадження є митне розслідування. Митне розслідування ~ це попередня перевірка фактичних обставин конкретного порушення статей 103-120 МК України, розгляд заяв і повідомлень про факти митних порушень, митні обстеження, опитування порушників і свідків, адміністративні затримання. Тобто ця стадія являє собою комплекс процесуальних дій, у результаті яких здійснюється порушення справи про порушення митних правил, установлюються фактичні обставини з наступним їх процесуальним оформленням.

Заяви й повідомлення можуть бути зроблені в письмовій або усній формі. Усні заяви заносяться до протоколу, що підписується заявником та посадовою особою, що прийняла заяву. Письмова заява повинна бути підписана особою, від якої вона подається. Повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб повинні бути викладені в письмовій формі. Усі заяви й повідомлення реєструються в книзі реєстрації заяв і повідомлень про порушення митних правил, після чого передаються на розгляд начальнику митного органу.

З'ясуванню при розгляді справи: чи дійсно скоєно правопорушення і яке конкретно; місце та час здійснення правопорушення; при яких обставинах, яким чином, із застосуванням яких засобів; хто скоїв правопорушення й відомості про нього; винність конкретної особи (осіб), з якою метою й за

якими мотивами скоєно правопорушення; обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності особи; наслідки правопорушення, характер і розмір заподіяної шкоди; де й у чиєму володінні знаходяться предмети, що стали безпосередніми об'єктами правопорушення або використовувалися при його скоєнні, або підлягають конфіскації; які причини та умови, що сприяли вчиненню даного правопорушення конкретною особою (особами); інші обставини, що мають істотне значення для правильного вирішення справи. Вищенаведені дані встановлюються:

- протоколом про порушення митних правил;
- протоколами процесуальних дій;
- висновками експертів і іншими документами, отриманими у передбаченому законом порядку;
- поясненнями особи, що притягається до відповідальності;
- речовими доказами.

Під час здійснення митних розслідувань нерідко встановлюються факти нових адміністративних правопорушень, навіть злочинів. У випадках виявлення таких правопорушень під час провадження в справі про порушення митних правил, матеріали про них виділяються зі справи в окреме провадження й відправляються до відповідного державного органу. При виявленні під час митного розслідування ознак злочину, що не відноситься до підслідності митниці, необхідні матеріали в строк не більше 3-х діб направляються прокурору, органу попереднього слідства чи дізнання. У таких випадках митний орган, у межах своєї компетенції, повинен вжити заходів до запобігання чи припинення злочину, а також до закріплення слідів злочину, забезпечення цілості матеріальних цінностей, документів, установлення очевидців.

Вивчивши матеріали перевірки порушення митних правил і оцінивши докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, посадова особа митного органу приймає одне з таких рішень:

- про порушення справи про порушення митних правил;
- про направлення матеріалів у інші органи, уповноважені на провадження в справах про адміністративні правопорушення;
- про порушення кримінальної справи й здійснення дізнання в справах про контрабанду;
- про відмову в порушенні справи про порушення митних правил;
- про направлення повідомлення про злочин прокурору, органу попереднього слідства чи дізнання.

Однак, ст. 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає декілька обставин, за яких провадження в справі про порушення митних правил не може бути порушено, а порушене підлягає закриттю. Це означає, що при наявності згаданих приводів протокол про порушення митних правил не складається, а у випадках, коли провадження по справі все ж було розпочато, дані обставини є підставою для припинення провадження в справі. До обставин, які виключають провадження в справі про порушення митних

правил, належать:

- відсутність події й складу порушення митних правил;
- недосягнення особою на момент учинення порушення митних правил шістнадцятирічного віку;
- неосудність особи, що вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- учинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- скасування акту, який установлює адміністративну відповідальність;
- закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 139 МК України;
- наявність за тим самим фактом щодо особи, що притягається до адміністративної відповідальності, постанови посадової особи про накладення адміністративного стягнення або не скасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також порушення за даним фактом кримінальної справи;
- смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Протокол про порушення митних правил є важливим документом і складається в кожному випадку виявлення порушення митних правил. За наслідками митного розслідування про вчинення митного правопорушення складається протокол, який є єдиною підставою для розгляду й вирішення справи про порушення митних правил. Тобто протокол являє собою підсумок скоєного порушення митних правил, початок провадження справи про їх порушення.

Повноваженням на складання протоколів про порушення митних правил наділено уповноважених посадових осіб митних органів, які повинні складати їх за встановленою ДМСУ формою. Однак Наказом Державного митного комітету України № 205 від 4 листопада 1992 року дозволено складання протоколів довільної форми, але тільки у випадках, коли, виходячи з конкретних обставин, форми протоколів, що встановлені, не можуть бути застосовані для документального закріплення виявлених правопорушень, і за умови складення таких протоколів із дотриманням усіх вимог щодо написання протоколів.

У ст. 122 МК наводиться перелік інформації, яку повинен містити протокол про порушення митних правил. У протоколі зазначаються: дата й місце його складання, посада, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, що склала протокол, необхідні для розгляду справи відомості про особу, що вчинила порушення митних правил, якщо її встановлено; місце, час учинення й суть порушення митних правил; стаття МК, що передбачає відповідальність за порушення митних правил; прізвища й адреси свідків, якщо вони є; пояснення особи, що вчинила порушення митних правил, відомості про предмети й документи, вилучені згідно зі статтею 128 МК; інші відомості, необхідні для вирішення справи в подальшому по суті.

Особливу увагу при складанні протоколу треба приділяти повному й точному опису порушення. Для цього, крім уже названих, необхідно вказати

ще такі дані: найменування й індивідуальні ознаки предметів, що є безпосередніми об'єктами порушення митних правил, їх кількість або вагу, індивідуальну й загальну вартість, а також кількість однорідних з ними предметів, які пропущені, прийняті на зберігання або повернуті; найменування затриманих предметів зі спеціально виготовленими схованками, їх індивідуальні ознаки, кількість, вартість; найменування затриманих документів, необхідних для розгляду справи; предмети, що вилучені з метою забезпечення стягнення штрафу, їх індивідуальні ознаки, кількість, вагу, вартість. У випадках, коли при складанні протоколу неможливо встановити реальну вартість затриманих предметів, напроти найменування цього предмету в позиції "вартість" необхідно зробити запис: "Оцінку буде здійснено додатково".

Також у протоколах про порушення митних правил, окрім тих, що складаються про порушення митних правил у міжнародних поштових відправленнях, робляться наступні записи: на якій мові велася бесіда з особою, відносно якої складено протокол; якщо ця особа не володіє українською мовою ким був перекладений зміст протоколу зрозумілою правопорушнику мовою, і якщо перекладачем, то вказується його прізвище, ім'я та по батькові, адреса та місце роботи; про те, що особі, відносно до якої складено протокол, відомості про час та місце розгляду справи повідомлено, а також що вона одержала копію протоколу.

При складанні протоколу особі, що вчинила порушення митних правил, роз'яснюються її права, про що робиться відмітка в протоколі. Порушник має право ознайомитися зі змістом протоколу. Також особа, що вчинила порушення митних правил, має право подати пояснення та зауваження щодо змісту протоколу, а також пояснити мотиви своєї відмови від його підписання. Пояснення, зауваження, а також мотиви відмови від підписання протоколу, що власноручно викладені особою, додаються до протоколу.

Протокол підписується посадовою особою, що його склала, а також особою, що вчинила порушення митних правил, якщо її встановлено. При наявності свідків протокол може бути підписаний також і цими особами. У разі відмови особи, що вчинила порушення митних правил, від підписання протоколу, у протоколі про це робиться запис.

У разі необхідності, коли необхідні для об'єктивного розгляду справи відомості не вміщаються на бланку протоколу, чинними правилами передбачено спеціальну форму ДП "Продовження протоколу про порушення митних правил". Він уже не містить відомостей про особу порушника, а лише вказує на митний орган, посадову особу, підставу для митного провадження, а також містить у собі розширений опис предметів (товарів) і підписи вказаних вище осіб.

Протокол складається, як правило, в двох екземплярах, окрім випадків порушення митних правил, виявлених при догляді міжнародних поштових відправлень (у цих випадках - у трьох екземплярах). Перший екземпляр залишається у справах митного органу, другий вручається правопорушнику. У випадках, коли складається три екземпляри протоколу, другий екземпляр

підлягає відправленню відправнику міжнародного поштового відправлення в строк не більше трьох діб із повідомленням про вручення, третій видається представнику підприємства зв'язку для вручення одержувачу, що повинно підтверджуватися його підписом. Після відправлення другого екземпляра протоколу відправнику на першому та третьому екземплярах робиться запис про дату й номер цієї відправки.

Опитування ведеться згідно з протоколом опитування. Опитування особи у справі про порушення митних правил урегульовано ст. 124 МК України, де встановлено, що посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил чи особа, яка розглядає цю справу, може здійснювати опитування по суті справи. Опитування є вербальним способом отримання інформації, необхідної для встановлення істини у справі.

Опитувана особа повинна повідомити все, що їй відомо про обставини, що мають відношення до справи.

Відповідно при опитуванні необхідно дотримуватися всіх правил відносно мови, а особу необхідно ознайомити з її правами й попередити про можливі наслідки опитування. При необхідності до опитування можуть бути залучені спеціалісти, перекладач, а якщо це необхідно то сурдоперекладач.

Терміни провадження про порушення митних правил повинні бути оптимальні та відповідати вимогам чинного законодавства.

Чинний МК України регламентації провадження в митних справах приділяє мало уваги. У більшій мірі це регламентується Кодексом про адміністративні правопорушення України. Відповідно до ст. 277 справа про адміністративні правопорушення розглядається в п'ятнадцятиденний строк із дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення й інших матеріалів справи. Це ж правило продубльовано в ст. 137 МК України, де вказано, що справа про порушення митних правил розглядається в п'ятнадцятиденний строк, із дня отримання органом або посадовою особою всіх необхідних для вирішення справи матеріалів. Утім, враховуючи, що для встановлення істини потрібна значна кількість документів, то часто справа затягується. Тому й виникає питання про продовження строків провадженні по справі.

Продовження строків провадження регламентується відомчими інструкціями. Продовжити строки провадження в справі може начальник митниці чи особа, що його заміщає, за умови, що справа велася посадовою особою цієї митниці або підпорядкованого митниці митного поста до 6 місяців. Начальник митного управління, або особа, що його заміщає, праві продовжити термін провадження до 12 місяців.

Продовження терміну провадження в справі виноситься мотивованою постановою.

Провадження в справі вважається закінченим:

- при передачі начальнику митного органу чи його заступникові для розгляду матеріалів посадовою особою, що вела справу (ст. 134 МК України);
- при припиненні провадження в справі про порушення митних

правил.

Адміністративне затримання

Адміністративне затримання - це один із заходів забезпечення впровадження у справах про порушення митних правил, який застосовується з метою припинення порушення митних правил, складення протоколу про таке порушення при неможливості його складення на місці, забезпечення вчасного й правильного розгляду справи та виконання постанови по ній. Таке затримання може бути застосовано на строк до трьох годин.

Адміністративне затримання здійснюється посадовими особами митних органів за рішенням начальника митною органу, або особи, що його заміщає. Про адміністративне затримання складається встановленої форми протокол, в якому зазначається дата й місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, що склала протокол; відомості про особу затриманого; час і мотиви затримання. Протокол підписується посадовою особою, що його склала, і затриманим. Якщо той відмовляється підписати протокол, у ньому робиться відповідний запис.

На прохання затриманої особи місце її перебування повідомляється її родичам, адміністрації за місцем роботи або навчання. При затриманні неповнолітнього обов'язково повідомляються його батьки або особи, що їх заміщують.

Строк адміністративного затримання не може тривати більше, ніж три години. Правда, чинним законодавством передбачено, що у виняткових випадках у зв'язку з особливою потребою можуть бути встановлені інші строки. Осіб, які порушили прикордонний режим або режим у пунктах пропуску через державний кордон, можна затримати на строк до трьох годин для складання протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи й з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб із повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин із моменту затримання або на строк до десяти діб із санкції прокурора, якщо правопорушники не мають документів, які посвідчують їх особу.

Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставки особи, що скоїла порушення митних правил у службове приміщення митного органу України або інше приміщення, де провадження необхідних дій є можливим, а для особи, що перебуває в стані сп'яніння - з моменту її витвердження. По відношенню до осіб, які знаходилися в службовому приміщенні у зв'язку зі здійсненням митного контролю, строк адміністративного затримання рахується з моменту закінчення такого контролю.

Про адміністративне затримання складається протокол установленної форми.

Докази порушення митних правил є важливим питанням при провадженні про порушення митних правил. Відповідно до 251 КпАП України доказами в справі про адміністративні правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) установлює наявність чи відсутність адміністративного

правопорушення, винність даної особи у його вчиненні та інші обставини, що мають значені для правильного вирішення справи.

Під предметом доказування при провадженні справи про порушення митних правил розуміється сукупність обставин, які підлягають доказуванню. Відповідно доказуванню підлягає:

- подія правопорушення;
- вина фізичної особи чи посадової особи в порушенні митних правил;
- факт здійснення порушення митних правил юридичними особами, а також особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи;
- обставини, що впливають на ступінь і характер відповідальності особи, що притягується до відповідальності за порушення митних правил;
- причини та умови, що сприяли скоєнню порушення митних правил.

Предмет доказування включає в себе такі обставини, які повинні бути обов'язково встановлені для правильного провадження й розгляду справи по суті. Ці обставини встановлюються в ході опитування й фіксуються в протоколах, які доповнюються: зафіксованими в документах даними, що отримані в ході митного контролю, догляду, провадження митного оформлення, у ході ведення провадження про порушення митних правил; поясненнями осіб, які притягуються до відповідальності, свідків; висновками експертизи, речовими і письмовими доказами.

Докази про порушення митних правил повинні бути зібрані в встановленому порядку уповноваженими на то посадовими особами у межах їх повноважень із дотриманням встановленого порядку, способів і форм.

Оцінка доказів здійснюється посадовою особою за її внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності. Посадова особа при цьому керується виключно законом і правосвідомістю. Ніякі докази наперед не мають переваги над іншими.

Оцінка доказів свідчить про готовність посадової особи винести по справі відповідне рішення. Оцінці підлягає кожен окремий доказ, який відноситься до факту скоєння порушення митних правил.

Класифікація доказів порушення митних правил підкоряється визнанням у науці критеріям, відповідно до яких прийнято розрізняти наступні види:

- протоколи та інші документи, що складені при здійсненні митного контролю й митного оформлення, провадженні у справі про порушення митних правил чи при її розгляді;
- пояснення осіб, які притягуються до відповідальності;
- пояснення свідків;
- висновки експерта;
- речові докази;
- письмові докази.

Ці докази добуваються в ході процесуальних дій, які можна поділити на дві групи.

До першої групи відноситься такі, які здійснюються посадовими

особами митних органів, у провадженні яких знаходиться справа про порушення митних правил. Вони направлені на безпосереднє виявлення, закріплення й вилучення доказів у справі. Сюди відноситься опитування особи, що притягується до відповідальності за порушення митних правил, опитування свідків, митне обстеження, огляд, пред'явлення товарів для пізнання, експертиза, вилучення товарів і транспортних засобів. З деякими варто ознайомитися більш детально.

Здійснення митного обстеження є однією із невідкладних і важливих процесуальних дій, яка спрямована на виявлення, закріплення й вилучення доказів про порушення митних правил. Обстеженню підлягають території, приміщення й транспортні засоби.

Митний огляд здійснюється як при складанні протоколу про порушення митних правил, при митному обстеженні, при вилученні товарів, транспортних засобів і документів на них та інших предметів, так і як самостійна процесуальна дія. Він, як і попередня процесуальна дія, здійснюється в присутності понять, а в разі необхідності - особи, що притягується до відповідальності за порушення митних правил.

У необхідних випадках при огляді здійснюються виміри, застосовується фото і кінозйомка, відеозапис, складаються плани, креслення, схеми, беруться проби й зразки, копії з документів.

Для пізнання пред'являються товари, транспортні засоби, документи на них, інші предмети, які вилучені при складанні протоколу про порушення митних правил й інших процесуальних діях.

Експертиза є найбільш складною процесуальною дією й комплексом заходів по залученню кваліфікованих доказів на підставі висновку фахівців. Вона здійснюється на підставі мотивованої постанови в тому разі, якщо для з'ясування питань потрібні спеціальні знання в галузях науки, техніки, мистецтва і т. ін. Експертиза проводиться або експертами митних органів, або спеціалістами, що залучаються.

Витребування документів є найбільш застосовуваною процесуальною дією, що необхідна для правильного провадження в справі. Несвоєчасне подання документів є підставою для продовження строків провадження в справі про порушення митних правил.

Витребування проводиться шляхом направлення в державні органи (податкові, Міністерства економіки, реєстраційні, інші), фізичним та юридичним особам, суб'єктам підприємництва вимоги про надання документів (форма В-1) із вказівкою, кому вимогу адресовано, номери справи про порушення митних правил, переліку необхідних документів.

Вилучення товарів і транспортних засобів здійснюється посадовими особами митниць. Вилученню підлягають товари й транспортні засоби, що:

- є безпосередніми об'єктами порушення митних правил;
- мають спеціально виготовлені схованки, що використовувалися для переміщення через митний кордон України товарів і предметів з порушенням митних правил;
- транспортні засоби, на яких перевозилися товари, що є безпосередніми

об'єктами порушення митних правил;

- документи, засоби ідентифікації та інші предмети, що визнаються доказами.

До другої групи процесуальних дій відноситься такі, які здійснюються посадовими особами митних органів і спрямовані на забезпечення провадження у справі про порушення митних правил і стягнення можливих санкцій майнового характеру. До них відноситься: витребування документів, отримання інформації, накладення арешту, здійснення ревізії, перевірки, інвентаризації, доставляння особи в митний орган, адміністративне затримання.

Накладення арешту на товари, транспортні засоби й інше майно здійснюється при неможливості їх вилучення для забезпечення стягнення можливих штрафів і стягнення вартості товарів і транспортних засобів.

Про накладення арешту посадова особа митного органу виносить мотивовану постанову.

Арешт не може бути накладений на предмети, що належать і необхідні фізичній особі або особам, які знаходяться на його утриманні.

Спрощена форма застосування стягнення при порушенні митних правил

Спрощена форма застосування стягнення при порушенні митних правил використовується в передбачених митним законодавством випадках.

Особливості такої форми накладення стягнення полягають у наступному:

- при застосуванні спрощеної форми накладення стягнення справа про порушення митних правил не заводиться та протокол про правопорушення не складається;
- процесуальні дії не здійснюються;
- стягнення накладається на місці виявлення порушення митних правил;
- на відміну від процедури накладення стягнення по відкритій справі про порушення митних правил, рішення про накладення стягнення приймається лише чітко окресленими законом посадовими особами;
- формою накладення стягнення є Акт про накладення стягнення.

Така форма сприяє ефективності провадження та адекватності оцінки порушником протиправних дій.

4.Оскарження рішень про притягнення до відповідальності за порушення митних правил

Оскарження рішень про притягнення до відповідальності за порушення митних правил гарантує можливість захисту від упереджених дій посадових осіб митних органів, а також допущених у процесі провадження помилок.

Відповідно до ст. 143 МК України постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржена особою, відносно якої воно винесено, протягом десяти днів із моменту винесення такої постанови.

Оскаржені можуть бути як постанови про накладення стягнень за

порушення митних правил, так і інші постанови, зазначені в МК України.

Для фізичних та посадових осіб передбачено альтернативну можливість використання ними по власній розсуд одноступінчатої (місцевий суд) чи двоступеневої (вищестоящий митний орган, а потім місцевий суд) процедури оскарження рішення митних органів України і їхніх посадових осіб, які порушують права громадян. Скарги подаються й розглядаються у встановленому МК України та іншими законами порядку. Вони визначають порядок оскарження в суді неправомірних дій органів державного управління й посадових осіб, які порушили права фізичних та юридичних осіб.

Митне законодавство встановлює порядок подання скарг в органи, що можуть їх розглядати. Загальний принцип подання скарг - розглядати скаргу не може та особа, на дії якої поступила скарга. Скаргу може розглядати керівник особи, що винесла певне рішення, або вищестоящий митний орган. На постанову митниці України про накладення адміністративного стягнення скарга може бути подана в Державну митну службу України або прямо в районний (міський) суд за місцезнаходженням митниці України, що винесла постанову. Протягом десяти днів із дня прийняття ДМСУ рішення скарга на це рішення може бути подана в районний (міський) народний суд за місцезнаходженням ДМСУ. Рішення суду є остаточним.

На постанову ДМСУ про накладення адміністративного стягнення скарга може бути подана в районний (міський) суд за місцезнаходженням ДМСУ. Рішення суду є остаточним.

У разі пропуску зазначених термінів із поважних причин ці терміни за заявою особи, відносно якої винесено постанови, можуть бути відновлені відповідно до ДМСУ або судом. Відновлення вказаного терміну здійснюється лише з метою подачі скарги й забезпечення права на захист законних прав та інтересів.

В обох розглянутих випадках рішення народного суду є остаточним.

У МК України для забезпечення стягнення штрафу, як відзначалося вище, застосовується вилучення майна й цінностей. Після сплати суми штрафу предмети, вилучені з метою забезпечення стягнення штрафу чи вартості предметів, можуть бути отримані особою, в якій їх було вилучено, протягом шести місяців із дня сплати штрафу. Предмети, що необґрунтовано вилучені для забезпечення стягнення чи штрафу вартості предметів, безпосередні об'єкти порушення митних правил або предмети контрабанди, предмети зі спеціально виготовленими схованками, використаними для переміщення через митний кордон України з прихованням таких предметів, можуть бути отримані особою, у якій їх було вилучено, у митному органі України протягом шести місяців із дня відправлення їй відповідного повідомлення або повинні бути переслані цій особі за її заявою в зазначений термін.

Відповідальність митних органів України

Відповідальність митних органів України і їх посадових осіб за допущені ними порушення при здійсненні митного контролю й оформленні є відображенням конституційного принципу взаємної відповідальності громадянина й держави.

На підставі ст. 150 МК України не допускається заподіяння митними органами іншим державним органам, громадянам і підприємствам збитку, приниження честі й гідності громадян і здійснення інших неправомірних дій.

Відповідно до чинного законодавства митні органи і їхні посадові особи, що допустили неправомірні дії по відношенню до громадян, підприємств чи інших державних органів, несуть відповідальність відповідно до чинного МК України та інших законів України.

Заподіяні в результаті неправомірних дій митних органів збитки відшкодовується фізичним та юридичним особам, у тому числі й державним, відповідно до чинного законодавства України у повному обсязі з огляду на усі втрати, у тому числі й упущену вигоду.